

MAGYAR PÆDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Felolvasó ülés 1900 november 17-án.

Jelen vannak: *Heinrich Gusztáv* elnöklése mellett *Zsilinszky Mihály* államtitkár, *Bittenbinder Miklós*, *Erődi Béla*, *Groó Vilmos*, *Geöcze Sarolta*, *György Aladár*, *Halász Ferencz*, *Katonáné Thuránszky Irén*, *Kerekgyártó Elek*, *Kovács János*, *Kemény Ferencz*, *Lederer Ábris*, *Lubinszky Emilia*, *Miklós Gergely*, *Nagy László*, *Palágyi Lajos*, *Radó Vilmos*, *Sebestyénne Stetina Ilona*, *Wagner Alajos*, *Weszely Ödön*, *Volenszky Gyula*, *Trájtler Károly*, utóbbi mint jegyző. Számos nő és férfi vendég.

I. Elnök az ülést megnyitja. *Kemény Ferencz* dr. méltatta: *Pálffy János gróf* alapítványának nagy jelentőségét. A Társaság köszönetet mondott előadónak lelkes szavaiért. Elnök jelenti, hogy *Pálffy János* grófnak tiszteleti tagságára vonatkozólag az elnökség a januári nagygyűlésen fog előterjesztést tenni.

II. *Geöcze Sarolta*: «A testi fenyíték kérdéséről» olvas fel, s annak alkalmazása ellen foglal állást. (Fölolvasása a folyóiratban közölni fog.) A kérdéshez szól: *Weszely Ödön*, a ki elismeri, hogy előadó igen érdekesen beszélt a tételről. Előadó felölelte a fegyelmi kérdést egész terjedelmében és tulajdonképpen arra felelt meg, vajon megengedhető-e az iskolában a testi fenyíték, igen vagy nem? Felsőzólaló szerint a kérdés még ma sincsen megoldva; a mai felolvasás is homályban tartja. Hibának tartja a kérdésnek ilyen formulázását, mely a kérdést magát mintegy az élére állítja. Hibának tartja azt is, hogy a kérdést magát a jog terére terelik át, mert szerinte ez pædagogiai kérdés, melyet így formulázhatna inkább: szükséges-e, célszerű-e annak alkalmazása? A jognak a tudomány ad irányt; a §-ok is e szerint változnak. Nem tartja azonban helyesnek azt sem, ha a kérdést a humanizmus terére játszáik át. Az bizonyos, hogy semmiféle büntetés sem jár kellemes érzésekkel, mindenikben van brutalitás. Légbrutálisabb azonban az a mód, a mikor hideg józansággal, óra után, hatósági személyek közbenjárására alkalmazzák a testi fenyítéket. Sokkal kevésbé brutális, emberileg érzhetőbb és természetesebb, ha a tanító jogos morális felindulásban büntet. Ilyenkor a büntetésnek meg van a foganatja és az ilyenkor elesattant sokkal hatásosabb, mert a gyermek is jobban érzi a rend megbontásának következményét. Arról mindenesetre lehet vitatkozni, mikor jogos ez a morális felháborodás? Abban az esetben, a mikor a gyermek durván megsérti az erkölcsi rendet: ilyen esetben biztos lehet a tanító, hogy minden törvényes fórum előtt fölmentenék. *Kerekgyártó Elek* saját

tapasztalatairól beszél. Őt is megfenyítette egyszer a tanárja azért, mert pár perczel később jött az iskolába. A tanárból később tudós férfú lett, de azért mindig gyűlölte őt a keserves lecke miatt. A pædagogusnak rendkívül óvatosnak kell lennie a büntetés kiszabásánál. A szeretetet kell alkalmaznia ott is, a hol szigorúságot kell mutatnia. Az is vele történt meg, hogy megidéztek az iskolaszék elé és fel is akarták menteni a tanítás alól, mert nem alkalmaz testi fenytéket, mert nem veri ki a gyermek testéből az eredendő bünt. Ebből a fölfogásból azt itéli, hogy nálunk még nem lehet a testi büntetést eltörölni. A «Népnevelők Egyesülete» is pályázatot hirdetett egy izben erre a kérdésre s daczára, hogy a feltételekben kiküszöbölendőnek tartották a hotot az iskolából, a pályadíjat mégis olyan munkálat nyerte el, a mely a testi fenytést fönnakarta tartani. Azt ő is elismeri, hogy soha olyan tisztességtelen, rakoncátlan, makacs fiúk nem voltak, mint vannak a mai időben. Ennek oka az általános fegyelmezetlenségben rejlik. Méltán kérdezhetjük, hol van meg manapság a fegyelem? Még az egyetemi ifjúságnál sincsen meg. Tehát mégis kiküszöböljük a testi fenytéket? Hát a halálbüntetést miért nem merték eddig eltörölni? Mert hazánk közerkölcsei viszonyai ezt nem engedik meg. Ő szerinte nagy súlyt helyezné az ifjúság önrzetének fejlesztésére. Azt óhajtaná, ha a tanító munkássága nemcsak az iskola falai között, de az életben is mutatkoznék. Azt kívánná, hogy a tanítók választásánál ne a protectió játszaná a főszerepet, hanem az arravalóság. Azt akarná, hogy a képzőintézetek külön életbölcseleti előadásokban ismertetnék meg az ifjú tanítói nemzedékkel azokat a feladatokat, a melyek reá az életben várnak. Mennyire megváltoznék ily módon az iskola képe azzal szemben, hogy ma sem a család, sem az iskola, sem a társadalmi viszonyok nem nevelnek. Az a nézete, hogy mindaddig a míg ezek a viszonyok nem változnak meg, a testi fenyték, de csakis a fiúknál, nem küszöbölhető ki. Ezt azonban egészen az iskola keretében hagyná meg. *Nagy László* szerint nem egészen helyes alapon folyik a vita. Ha vitatkozni akarunk a Pædagogiai Társaságban é kérdés fölött, akkor a testi büntetés szempontjából a különböző fegyelmi eljárásokat kellene tárgyalni. Szerinte legfeljebb csak két esetben alkalmazható a testi fenyték. 1. Abban az esetben, a mit *Weszely* tagtárs ajánlott. 2. A mikor a gyermekek egymás ellen durva sértést követnek el. Ilyenkor nemcsak szabad, de *kell* is a testi fenytést alkalmazni. Lopás stb. ilyen bűnért a testi fenytés nem alkalmazandó, legkevésbbé az iskolában. De a morális felindulásnak sem volna szabad tág teret engedni a fegyelmezésben. A kiindulás helyes alapja egyedül a tanuló egyénisége lehet, mert éppenséggel nem közömbös dolog az, hogy milyen viszonyok között él a gyermek. A gyermek tanulmányozása legyen világító mécsese a fegyelemnek, *Kovács János* abban a kérdésben, alkalmazható-e a testi

fenyíték az iskolában, egyetért Weszely álláspontjával. Összeveti a különböző államokban dívó fegyelmi szabályzatokat egymással és azt látja, hogy az a két nemzet (Anglia, Amerika), mely megengedi iskoláiban a testi fenyítést, éppenséggel nem áll a leghumánusabb nemzetek mögött. A testi fenyítés kérdése nem lehet csupán a humanismus kérdése. Van-nak ennél brutalisabb büntetések. A míg pl. testi fenyítést adott esetben alkalmazna, a gyermek éheztetését kizárná a fegyelmezés eszközei közül. Különb is nálunk a testi fenyítés alkalmazhatása kimondva nincsen, eltiltva sincsen. Hazánkban 30,000 tanító van, ez még sem lehet mind a szeretet apostola. Számolni kell azzal, hogy a mint eddig, úgy ezután is elő fog fordulni a testi büntetés, és intézkedéseket kell keresni, hogy el ne fajulhasson. Ha tiltva volna, titokban alkalmaznák. A lelkiismeretes tanító respectálná a tilalmat, a lelkiismeretlen titokban — az ellenőrzést elkerülve — gyakorolná. Az volna itt a tulajdonképpeni feladatunk, megállapítani azokat a módokat, a melyekkel ezeket a visszaéléseket meggátolni lehetne. Tanuljunk e tekintetben az angoloktól, a hol a tanítónak a testi fegyelmezés alkalmazásakor minden egyes esetben jelentést kell tennie felettes hatóságának. Ha aztán pl. nem tudja indokolni eljárásának szükségességét, vagy pl. eltitkolná, az neki fegyelmi vétségül számítatik s a szerint bűnhődik. Így mindig abban a tudatban lesz, hogy a testi fegyelmezés reá nézve is fegyelmi esetet jelent. *György Aladár* kijelenti, hogy testi büntetésre szükség van s erre a jogot meg kell adni a tanítónak. A testi büntetés azonban csak akkor lesz igazságos, ha azt a tanító szeretetből alkalmazza. A jól képzett és szellemileg művelt tanító helyesen fogja ezt alkalmazni. Mivel azonban a tanítók nagy részéről ezt nem mondhatja el, szükségesnek tartja a törvénynyel a tilalmat kimondatni. *Heinrich Gusztáv* elnök tájékoztatja a Társaságot, hogy paedagogiai kérdésekben csak vitatkozunk, de nem szavazunk. A kérdéshez szólva kijelenti, hogy Weszely tagtárs nyilatkozatától fél legjobban. A morális felháborodásban történő testi fenyítés igen veszedelmes dolog lesz, mert majd minden tanító kimondja magáról, hogy morális felháborodásában büntetett. A botbüntetést véglegesen ki kell zárni az iskolából, mert ez úgy a tanulóra, mint a tanítóra egyaránt rosszhatású. Szerinte a kérdést nem úgy kellene fölvetni: szabad-e testi-leg büntetni? — hanem azt, hogy a botbüntetés eltörlésével mit kellene helyette alkalmazni? Az tény, hogy a tanítókat fiatalon küldik már be az iskolába; még úgy szólván ők maguk is gyermekek s az ilyenek aztán nem tudnak boldogulni annyi gyerekkel. Ezek aztán csakhamar megszokják a testi fenyítés alkalmazását és nem tudnak ellenni nélküle. Egyetért Kerékgyártóval abban, hogy a képzőkben az élettapasztalatok közlésére is súlyt helyezzenek.

Elnök az ülést berekeszti.